

Uczymy się grać na flecie

- [Uczymy się grać na flecie](#)

Uczymy się grać na flecie

Źródło: online-skills, źródło:, licencja: CC0.

Scenariusz dla nauczyciela:

Źródło: online-skills, źródło:, licencja: CC0.

1. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

2. W zakresie gry na instrumentach. Uczeń:

1) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy nut (w zespole lub/i solo) na jednym lub kilku instrumentach melodycznych (do wyboru np. flet podłużny, flażolet /flecik polski/, pianino, keyboard, gitara, dzwonki, metalofon, ksylofon i inne) oraz perkusyjnych niemelodycznych:

a) schematy rytmiczne,

b) melodie,

c) proste utwory,

d) akompaniamenty;

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego.

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce:

1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;

2) określa podstawowe elementy muzyki (rytm, melodię, harmonię, agogikę, dynamikę, kolorystykę, artykulację).

2. Uczeń odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej:

1) nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii;

2) różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz;

3) zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty, da capo al fine;

4) zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne oraz fermatę;

5) potrafi posługiwać się symboliką beznutową (np. tabulaturą, fonogestyką, uproszczoną fonogestyką, tataizacją).

3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału:

1) instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je.

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

1. zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej;

3. poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.

Nauczysz się

rozpoznawać elementy budowy fletu prostego;

stosować prawidłową technikę gry na flecie prostym;

grać na flecie prostym melodię Mary miała małego baranka;

rozpoznawać słuchem barwę fletu prostego;

rozpoznawać słuchem flety w stroju: sopranowym, altowym, tenorowym, basowym.

Budowa fletu

1

Jest to obraz olejny na płótnie (69x58 cm) namalowany w 1621 roku przez Abrahama Bloemaerta, malarza i rytownika holenderskiego, jednego z założycieli szkoły malarstwa w Utrechcie. Twórczość artysty przypada na przełom okresu manieryzmu i wczesnego baroku. Obraz przedstawia młodego mężczyznę, który trzyma w dłoni flet.

Polecenie 1

Posłuchaj utworu i zwróć uwagę na aparat wykonawczy. W czasie słuchania fragmentu utworu zapoznaj się z budową instrumentu.

1

Utwór: *Rondo* ze suity *Abdelazer* Z. 570 (fragment), autorstwa Henry'ego Purcella

Wykonawca: Jenni Olson i Daniel Kelley

Źródło: *Thirty Solos for the Intermediate Flutist*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PRDydSOPJ>

Flet prosty jest jednym z najstarszych i najprostszych instrumentów muzycznych. Flet to instrument z grupy dętych drewnianych. Istnieje wiele rodzajów fletów, w szkole najczęściej używa się fletu sopranowego z palcowaniem renesansowym lub barokowym.

1

Flet prosty popularnie zwany „renesansowym” piąty otwór ma wyraźnie mniejszy od pozostałych. Przez to niektóre dźwięki mają inne palcowanie niż we flecie popularnie zwanym „barokowym” tzn. aby je zagrać, stosuje się inne chwytty niż we flecie barokowym.

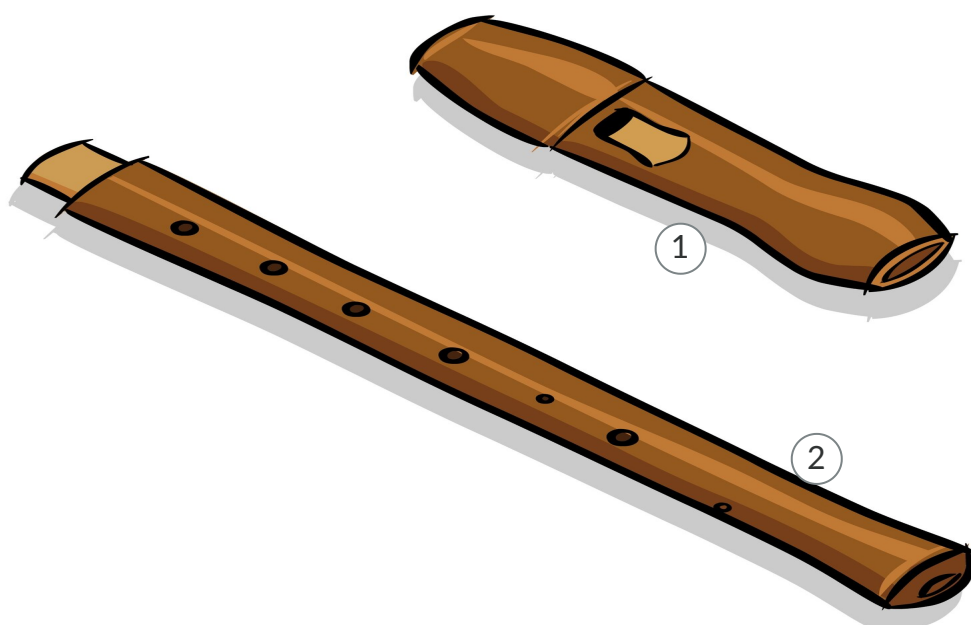
1

Flet prosty popularnie zwany „barokowym” posiada u wylotu dwa podwójne otwory, reszta zaś to otwory pojedyncze. Piąty otwór, licząc od ustnika, jest też wyraźnie większy niż we

flecie „renesansowym”. Przez to niektóre dźwięki mają inne palcowanie niż we flecie popularnie zwanym „renesansowym” tzn. aby je zagrać, stosuje się inne chwytty niż we flecie „renesansowym”.

Zaletą w nauce gry na flecie jest to, że instrument ten jest mały i lekki, a do tego najczęściej można go rozłożyć na dwie lub trzy części, schować do piórnika i swobodnie zabrać ze sobą do szkoły. Klikaj w punkty interaktywne i poznaj szczegóły dotyczące budowy fletu.

1

Główka

Nazywana jest również głowicą. Jej głównym elementem jest ustnik, który jest odpowiedzialny za powstawanie dźwięku. Powietrze wdmuchiwane przez grającego wpada w drgania, czego efektem jest powstanie dźwięku.

2

Korpus

Na korpusie instrumentu umieszczone są otwory. Podczas gry flecista zakrywa je lub odkrywa, co w efekcie daje skrócenie lub wydłużenie drgającego wewnątrz instrumentu słupa powietrza. Dzięki temu słyszymy dźwięki o różnej wysokości.

Flety ze względu na ich wielkość i skalę dzielą się na basowe, tenorowe, altowe i sopranowe. Klikaj w poszczególne stroje fletów i posłuchaj ich brzmienia.

1

Brzmienie fletu basowego

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PRDydSOPJ>

2

Brzmienie fletu tenorowego

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PRDydSOPJ>

3

Brzmienie fletu altowego

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PRDydSOPJ>

4

Brzmienie fletu sopranowego

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PRDydSOPJ>

Istnieją flety brzmiące jeszcze wyżej niż sopranowe – sopranino oraz flety brzmiące niżej niż basowe – subbasowe i subsubbasowe.

Zanim zaczniesz grać – pozycja ciała, ułożenie dłoni i palców, chwyt...

Na początek proponuję Ci wysłuchanie koncertowego wykonania utworu Antonio Vivaldiego, w którym flet gra partię solową. W tym czasie zapoznaj się z informacjami dotyczącymi pozycji ciała i trzymania fletu podczas gry. Zastosuj to w praktyce.

1

Utwór: *La notte* z Koncertu g-moll RV 439, cz. I. Largo (fragment), autorstwa Antonio Vivaldiego

Wykonawca: Ensemble Matheus

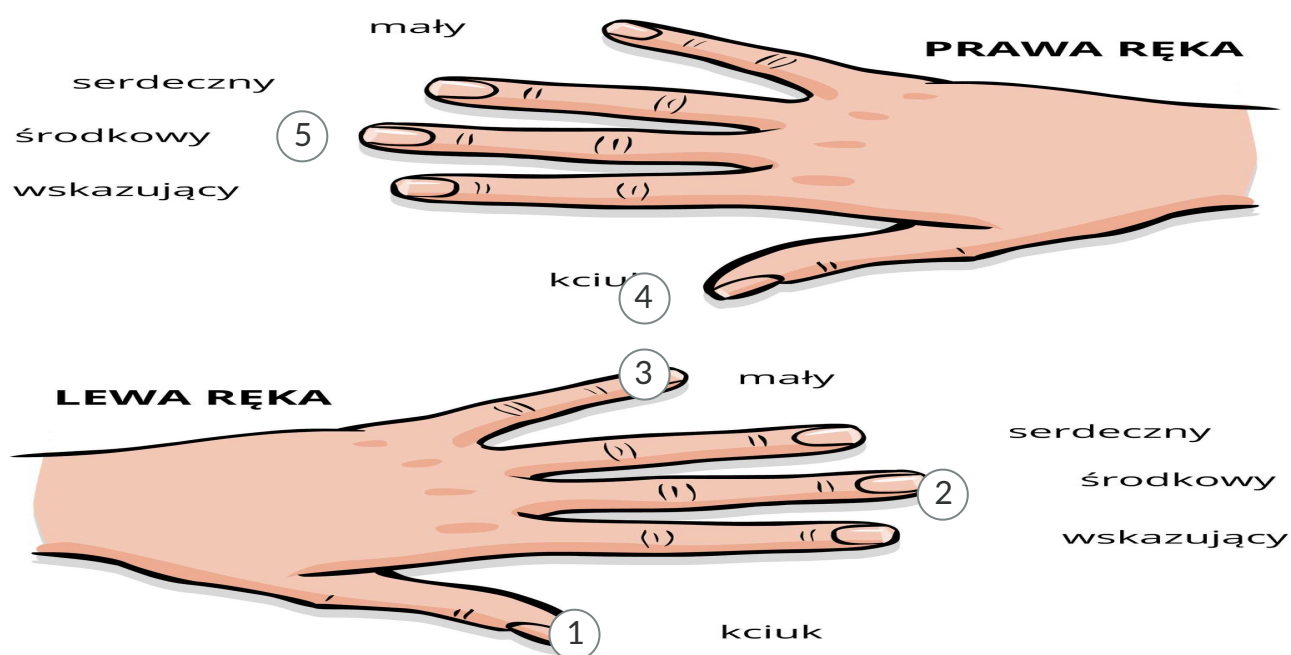
Źródło: Vivaldi / Spinosi

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PRDydSOPJ>

Prawidłowe trzymanie fletu

Na flecie będziesz grał palcami lewej i prawej ręki. Instrument ma jeden otwór pod spodem (0) i siedem otworów na górze (1-7). Otwory te tworzą ciąg cyfrowy od 0 do 7.

Początkiem ciągu jest otwór pod spodem, czyli 0. Klikaj w punkty interaktywne, aby zdobyć więcej informacji.

1

Kciuk lewej dłoni zakrywa dolny otwór.

2

Palce lewej dłoni – wskazujący, środkowy, serdeczny – zakrywają trzy kolejne otwory począwszy od góry instrumentu.

3

Mały palec dłoni lewej nie zakrywa żadnego otworu.

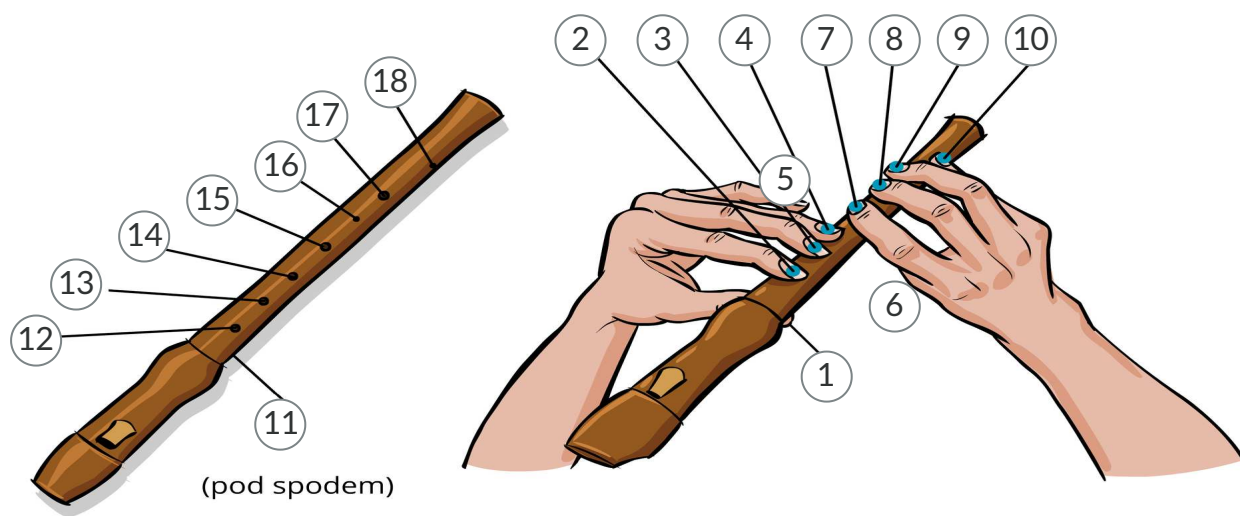
4

Kciuk prawej dłoni podtrzymuje flet.

5

Palce prawej dłoni – wskazujący, środkowy, serdeczny i mały – zakrywają cztery kolejne otwory.

UŁOŻENIE RĄK I PALCÓW NA FLECIE

1

Kciuk lewej dłoni zakrywa dolny otwór.

2

Palec wskazujący,

3

palec środkowy,

4

oraz palec serdeczny - zakrywają trzy kolejne otwory począwszy od góry instrumentu.

5

Mały palec dłoni lewej nie zakrywa żadnego otworu.

6

Kciuk prawej dłoni podtrzymuje flet.

7

Palec prawej dłoni – wskazujący,

8

środkowy,

9

---

serdeczny,

10

---

mały – zakrywają cztery kolejne otwory.

11

---

kciuk lewej dłoni

12

---

palec wskazujący lewej dłoni

13

---

palec środkowy lewej dłoni

14

---

palec serdeczny lewej dłoni

15

---

palec wskazujący prawej dłoni

16

---

palec środkowy prawej dłoni

17

---

palec serdeczny prawej dłoni

18

---

mały palec prawej dłoni

Kilka wskazówek przed rozpoczęciem gry

- Pamiętaj o wyprostowanej postawie nawet, jeżeli siedzisz. Unieś podbródek i patrz przed siebie.
- Ustnik opieraj na dolnej wardze, górną przyłóż do brzegu ustnika, nie dotykaj nim zębów.
- Otwory zakryj palcami, tak aby swobodnie leżały na instrumencie i zakrywały otwory instrumentu, nie zostawiaj szczelin, ponieważ wówczas flet będzie „piszczał”.
- Podczas gry staraj się nie patrzeć na instrument.
- Po skończeniu gry wewnątrz fletu osusz wyciorem.
- Nauka gry na każdym instrumencie wymaga cierpliwości i wytrwałości. Ćwicz codziennie, choćby po kilka minut.

Chwyty

Chwyt to odpowiednia dla każdego dźwięku kombinacja zakrytych i odkrytych otworów na flecie. Jak czytać diagramy chwytów? To proste:

- Kółeczko zamalowane w całości to otwór zakryty
- Kółeczko puste to otwór odkryty
- Kółeczko zamalowane do połowy to otwór do połowy zakryty

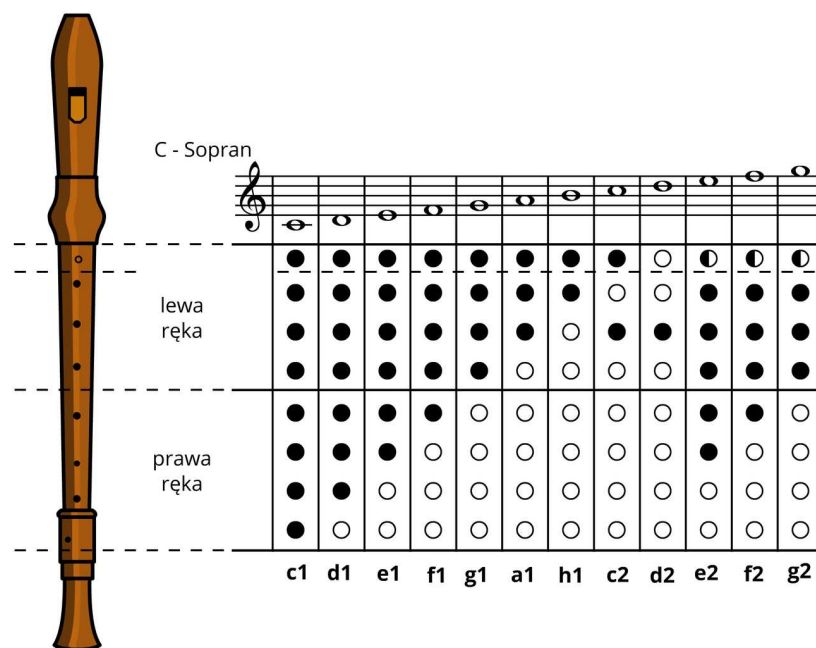

Tabela chwytów na flet prosty sopranowy, online-skills, CC BY 3.0.

Gramy na flecie

Za chwilę zagrasz pierwszy utwór pt. *Mary miała małego baranka*. Jest to bardzo łatwy utwór, ponieważ podczas jego grania wykorzystasz tylko trzy proste chwyt: g¹ - a¹ - h¹. Zanim zaczniesz uczyć się całej melodii, zagraj każdy z tych dźwięków oddzielnie. Zauważ, że będziesz grał tylko palcami lewej ręki, prawa zaś będzie służyła do podtrzymywania instrumentu.

Na początek dwa proste ćwiczenia. Zagraj je tyle razy, ile potrzebujesz, aby sprawnie grać każdy chwyt. Dla twojej wygody w pokazie slajdów pod każdą nutą będzie się wyświetlał flet z chwytem widziany z perspektywy grającego. Zamalowane otwory to te, które masz zakryć. Śledź zapis muzyczny i graj razem z melodią.

Pokaz nr 2. Ćwiczenie gry na flecie, online-skills, CC BY 3.0.

Jeżeli opanowałeś już te trzy chwytty, możesz zagrać utwór pt. *Mary miała małego baranka*.

Marry miała małego baranka

1

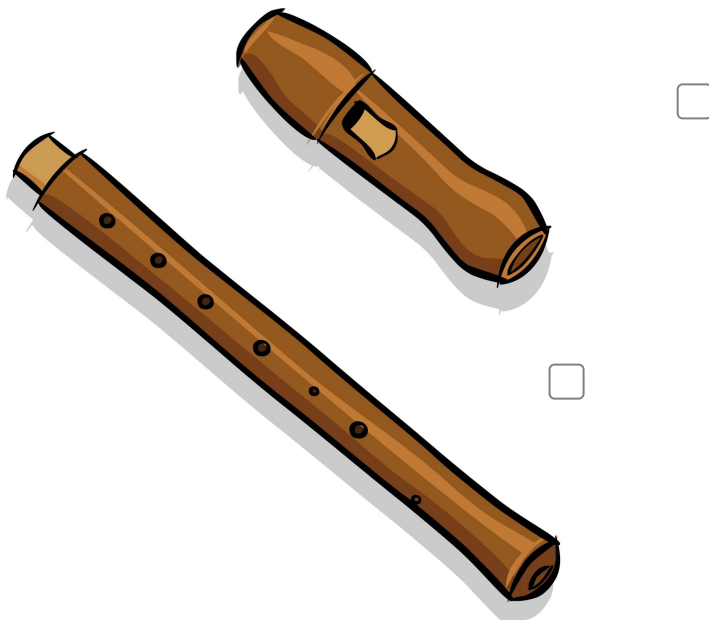

Jest to znak repetycji, inaczej powtórzenia, tzn., że cały fragment trzeba zagrać dwa razy.

Sprawdź swoją wiedzę

Ćwiczenie 1

Wskaż na grafice korpus fletu prostego

Ćwiczenie 2

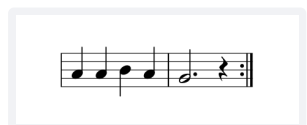
Do jakiej grupy instrumentów zalicza się flet prosty?

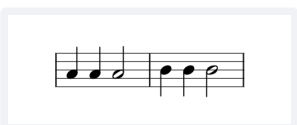
Odpowiedź:

Flet zaliczany jest do instrumentów

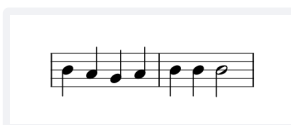
Ćwiczenie 3

Ułóż z rozsypanki melodię *Mary miała małego baranka*.

Ćwiczenie 4

Wysłuchaj nagrań instrumentów, a następnie uporządkuj je w odpowiedniej kolejności.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DzSTJIRfy>

Nagrania fletów, online-skills, CC BY 3.0.

Na nagraniu próbki brzmienia różnych rodzajów fletów, Flety są nagrane w następującej kolejności: flet basowy, flet altowy, flet tenorowy, flet sopranowy.

Flet altowy

Flet tenorowy

Flet basowy

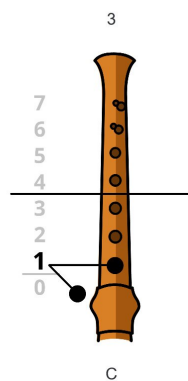
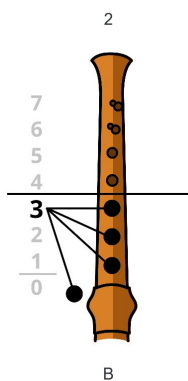
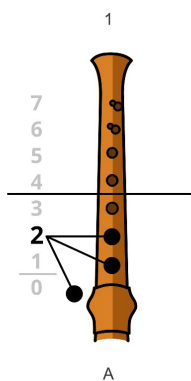
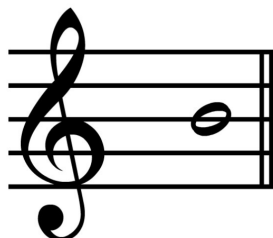
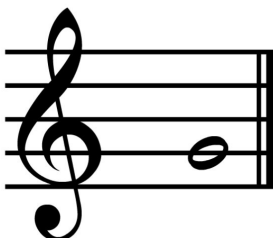

Flet sopranowy

Ćwiczenie 5

Połącz w pary obrazki przedstawiające chwytów dźwięków na flecie z ich zapisem na pięciolinii.

1

A

2

B

3

C

Ćwiczenie 6

Wskaż flety proste.

☐☐☐☐☐☐

Ćwiczenie 7

Jakie instrumenty słyszysz w prezentowanym utworze? Wskaż prawidłową odpowiedź.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRDydSOPJ>

☐

Flet i fortepian

☐

Flet i gitara

☐

Flet, gitara, kastaniety

☐

Flet, fortepian, tamburyn

Polecenie 2

Wyszukaj nazwiska sławnych flecistów różnych gatunków muzycznych, posłuchaj ich utworów i wpisz w okienko te, które najbardziej Ci się podobają. Wpisz krótkie uzasadnienie.

Słownik pojęć

Alt

najniższy głos żeński; śpiewaczka o takim głosie; instrument muzyczny o skali zbliżonej do tego głosu.

Bas

najniższy głos męski; śpiewak o takim głosie; instrument muzyczny o skali zbliżonej do tego głosu.

Instrumenty dęte drewniane

instrumenty z grupy aerofonów, w których źródłem dźwięku jest pobudzane do drgań powietrze zamknięte w piszczałce. Instrumenty dęte drewniane dzielą się na wargowe i stroikowe.

Flet

dęty instrument muzyczny.

Kwartet

zespół kameralny złożony z czterech instrumentalistów lub czterech wokalistów.

Sopran

najwyższy głos żeński; śpiewaczka o takim głosie; instrument muzyczny o skali zbliżonej do tego głosu.

Tenor

najwyższy głos męski; śpiewak o takim głosie; instrument muzyczny o skali zbliżonej do tego głosu.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

encyklopedia.pwn.pl

red. Andrzej Chodkowski, Encyklopedia muzyki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.

Galeria dzieł sztuki

Biblioteka muzyczna

John Closterman, „Portret Henry'ego Purcella”, 1695, [wikimedia.org](#), domena publiczna; Henry Purcell, „Rondo” ze suity „Abdelazer” Z. 570 (fragment), [online-skills](#), CC BY 3.0

François Morellon la Cave, „Portret Antonio Vivaldiego”, 1725, [wikimedia.org](#),
2 domena publiczna; Antonio Vivaldi, „La Notte” z Koncertu g-moll RV 439, cz.
I Largo (fragment), [online-skills](#), CC BY 3.0

Bibliografia

red. Andrzej Chodkowski, Encyklopedia muzyki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.